

คำร้องที่ ๑๔/๒๕๕๖ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีกล่าวอ้างว่าบุตรชายเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหาร

นางสาว ก ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่า เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๖ เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ นาฬิกา ขณะที่เด็กชาย ข อายุ ๑๐ ปี บุตรชายของผู้ร้อง พร้อมด้วยนาย ค บิดาของเด็กชาย ข และเพื่อนบ้านอีกสองคน เดินทางด้วยรถยนต์เพื่อกลับบ้านพัก ระหว่างทางเมื่อถึงบริเวณโรงเรียนหนึ่งในจังหวัดนราธิวาส เจ้าหน้าที่ทหารและเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เรียกให้หยุดรถและจับกุมตัวนาย ค ในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ขณะนั้นเด็กชาย ข ได้เปิดประตูรถยนต์ลงมาดูเหตุการณ์ จึงได้ถูกเจ้าหน้าที่ใช้อาวุธปืนยิงทำให้ได้รับบาดเจ็บสาหัส และเสียชีวิตในเวลาต่อมา จากเหตุการณ์ดังกล่าวเจ้าหน้าที่ได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ลงวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ จ่ายเงินค่าชดเชยให้ผู้ร้อง จำนวน ๑๕๐,๐๐๐ บาท และต่อมาศาลจังหวัดทหารบกปัตตานี ได้พิพากษาว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามคดีหมายเลขแดง ที่ ๑๖ ก./๒๕๕๓ ผู้ร้องจึงร้องขอความช่วยเหลือให้ได้รับการเยียวยา ทั้งนี้ ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และกรมสอบสวนคดีพิเศษด้วย แต่ยังไม่ทราบผลการดำเนินการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ได้จากการตรวจสอบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แล้วเห็นว่า กรณีที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐอ้างว่า การตรวจค้นจับกุมนาย ค (บิดาของเด็กชาย ข) จนเป็นเหตุให้ เด็กชาย ข เสียชีวิต เป็นเหตุการณ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบ เนื่องจากเจ้าหน้าที่อ้างว่าเป็นการจับกุมบิดาของเด็กตามหมายจับ ทำให้ไม่เข้าเงื่อนไขการรับรองสามฝ่ายเพื่อให้ได้สิทธิการเยียวยาซึ่งจะได้รับเงินเยียวยาจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท นั้น เห็นว่า จากเหตุการณ์ตรวจค้นจับกุมดังกล่าว ผลแห่งการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้ เด็กชาย ข เสียชีวิต ซึ่งเด็กชาย ข มิได้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด และมีได้มีพฤติการณ์ในการต่อสู้ ชัดขวางหรือมีพฤติการณ์หลบหนี อีกทั้งกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการบังคับใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง นอกจากนี้ การตั้งด่านตรวจที่ตั้งขึ้นก็มีใช้ด้านที่มีลักษณะเป็นการถาวรหน่วยงานที่เข้าตรวจค้นจับกุมจึงปฏิเสธความรับผิดชอบไม่ได้ว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลสืบเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ ดังนั้น เจ้าหน้าที่รัฐจึงมีอาจปฏิเสธความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นได้เนื่องจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐดังกล่าวส่งผลให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล ที่ได้บัญญัติรับรองไว้ตามมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งผู้เสียหายมีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ตามมาตรา ๔๐ ด้วย และเป็นไปตามหลักการ ข้อ ๒ ข้อย่อย ๓ ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคี เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๓๙) ที่อ้างถึงข้างต้น

นอกจากนี้ เห็นว่า กรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในบางกรณีมิได้เป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบ แต่เกิดในพื้นที่ที่มีการประกาศใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง ได้เคยปรากฏตัวอย่างว่า คณะกรรมการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติเงินช่วยเหลือเยียวยาเป็นรายละเอียดกรณีได้ แม้บางกรณีอาจมีองค์ประกอบไม่ครบตามระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องของคณะกรรมการเยียวยาฯ ดังนั้น จึงเห็นว่า การใช้ดุลยพินิจของผู้เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือเยียวยาต้องมีความชัดเจนในกรอบของกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม ความเสมอภาค และไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคที่บัญญัติรับรองไว้ตามมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และเป็นไปตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม ที่รัฐต้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิดทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ และโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียม ตามมาตรา ๘๑ ของรัฐธรรมนูญฯ ที่อ้างถึงข้างต้น ซึ่งแม้กรณีของ เด็กชาย ข ศาลจังหวัดทหารบกปัตตานีได้มีคำพิพากษาแล้ว

และเจ้าหน้าที่ได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความจ่ายเงินค่าชดเชยให้ผู้ร้อง จำนวน ๑๕๐,๐๐๐ บาท แต่การจ่ายค่าชดเชยดังกล่าวเป็นการจ่ายในลักษณะส่วนตัว มิได้เป็นการเยียวยาโดยหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นควรให้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไปยังกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า (กอ.รมน.ภาค ๔ สน.) และ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ให้พิจารณาทบทวนการเยียวยา กรณีเสียชีวิตของ เด็กชาย ข เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามหลักสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ที่ได้กล่าวถึงข้างต้น ดังนี้

๑) ศอ.บต.และ กอ.รมน.ภาค ๔ สน. สมควรพิจารณาทบทวนข้อเท็จจริงและพิจารณาการให้ความช่วยเหลือเยียวยา กรณีเด็กชาย ข โดยพิจารณาภายใต้กรอบอำนาจหน้าที่ ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประกอบข้อเท็จจริงที่ว่า ถ้าผลแห่งการกระทำของเจ้าหน้าที่เป็นเหตุให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับผลเสียหาย และเหตุการณ์เกิดในพื้นที่ที่บังคับใช้กฎหมายพิเศษ ควรมีการพิจารณาให้การเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยการใช้ดุลยพินิจในการเยียวยาต้องมีความชัดเจนในรูปแบบของคณะกรรมการ เป็นไปตามหลักนิติธรรม ความเสมอภาค และไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ ดังเช่น กรณีที่คณะกรรมการพิจารณาเยียวยาได้วินิจฉัยให้มีการเยียวยากรณีผู้เสียหายเป็นเจ้าของที่ของรัฐ ที่ได้เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ในหลายเหตุการณ์

๒) กรณีมีเหตุการณ์เกิดขึ้นในลักษณะเดียวกันกับคำร้องข้างต้น ซึ่งผู้เสียหายได้รับผลกระทบจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ และมีได้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ศอ.บต.และ กอ.รมน.ภาค ๔ สน. ควรให้ความช่วยเหลือเยียวยาอย่างทันที่ทัน่วงทีในลักษณะเป็นอัตโนมัติ โดยผู้เสียหายหรือญาติต้องมีคำร้องขอใช้สิทธิ และ ศอ.บต.และ กอ.รมน.ภาค ๔ สน. ต้องอำนวยความสะดวกให้กับผู้เสียหายเข้าถึงสิทธิในกรณีดังกล่าว

๓) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควบคุมเจ้าหน้าที่ในสังกัดให้ระมัดระวังการตั้งด่านจับกุม โดยต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดอย่างเคร่งครัด และให้ระมัดระวังการบันทึกข้อมูลการตรวจค้นจับกุมที่อาจคลาดเคลื่อนไปจนกระทบสิทธิมนุษยชน เช่น กรณีบิดาของเด็กชาย ข ที่มีการระบุว่า ค้นพบยาเสพติดจากการตรวจค้น ซึ่งในข้อเท็จจริงมิได้พบยาเสพติดแต่อย่างใด เป็นต้น

ทั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอทราบผลการดำเนินการภายใน ๖๐ วัน นับแต่ได้รับรายงานฉบับนี้